

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-11-87-94>

УДК 811.111-26

Ігнатова А.О., Марченко В.В.

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ІРОНІЧНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО КІНОДИСКУРСУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Анотація. У статті на матеріалі телесеріалу «Теорія Великого Вибуху» розглянуто актуальні проблеми перекладу сучасного англомовного кінодискурсу. Охарактеризовано стилістичні особливості англомовного кінодискурсу. Відзначено, що мова англомовного кінодискурсу має певні особливості та спрямування на окремі категорії мовців та реципієнтів. У ході аналізу англомовного кінодискурсу доведено пряму залежність між ступенем складності підібраних мовних засобів та соціокультурними специфічними рисами цільової аудиторії. Підкреслено, що при перекладі кінотексту перекладач має враховувати, наскільки текст фільму придатний для адаптації до умов культури-реципієнта. Розглянуто функційність іронії та закономірності її перекладу в межах англомовного кінодискурсу. Відзначено, що іронія сприймається як інтуїтивно зрозумілий для будь-якого мовця експресивний мовний засіб, але разом із тим визначення іронії як поняття являє собою для дослідників велику складність. Саме тому іронія наразі постає одним з явищ, які не отримали в науці повного, однозначного і несуперечливого опису. Результати аналізу дають змогу зробити висновки, що перекладачі найчастіше вдавалися до використання формальних (добір абсолютних синонімів, адаптація) і формально-змістових трансформацій денотативного (синонімічні заміни, генералізація, модуляція, конкретизація) і конотативного (експресивні та оцінно-емотивні трансформації) плану.

Ключові слова: гумор, іронія, переклад, дискурс, кінодискурс.

Ihnatova Alina, Marchenko Valentyna

National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

SPECIAL CHARACTERISTICS OF TRANSLATING IRONIC EXPRESSIONS IN MODERN ENGLISH-LANGUAGE FILM DISCOURSE INTO UKRAINIAN

Summary. The article is devoted to topical problems of translation of modern English-language film discourse (based on the TV series "The Big Bang Theory"). Stylistic features of English-language film discourse are characterized. It is noted that the language of English-language film discourse has certain features and directions for certain categories of speakers and recipients. In the course of the analysis of English-language film discourse, a direct relationship between the degree of complexity of the selected language tools and socio-cultural specific features of the target audience is proved. The irony is a move to challenge norms, rules, common sense. It easily turns into a paradox and a joke. Comparisons of two or more textual worlds, styles, paradoxical comparisons, quotations, parodies lead to endless possibilities for variations in the understanding of ironic means. Socio-cultural linguistic elements that complicate film translation include realities (non-equivalent vocabulary), proper names, idiomatic expressions and jargon, dialect and variant features, humor. Non-linguistic features of the socio-cultural character contained in the visual and sound plans of a motion picture can also affect translation. At the same time, empirical studies of the application and methods of film translation testify to the existence of specific operational rules, that is, the patterns of behavior of the translator in some sociocultural situation – the situation of translation for film screening. Thus, the conducted study shows that "film discourse" is a "broader concept than cinema text" and "film dialogue", which includes various correlations with other fields of science, such as literature, theater, art, etc. In addition, it is in the cinema discourse that the final interpretation of *sen sous*, embedded in the movie. In this case, cinema text is a fragment of cinema discourse and includes two heterogeneous semiotic systems: linguistic and non-linguistic, the film dialogue appears as the linguistic component of the film. Therefore, the audiovisual images operated by cinema become an indispensable element of the new discourse of modernity, which is the source of social, cultural, psychological as well as linguistic knowledge. This is why book adaptations are so popular because they save time and effort. However, as a result of a comparative lexical stylistic analysis of the book and its TV version, it was found that the number of lexical means and stylistic figures in the literary work is much greater and striking in its diversity, especially when it comes to descriptions. In the film, the language becomes poorer because dialogic speech is a predominantly spoken-and-everyday style characterized by general vocabulary and changes in the syntactic structure of sentences. The sentences in the movie are usually simple, not complex, full of exclamations and pauses and easy to hear. Film discourse should be understood as the process of play and perception of a film, the meaning of which is the mutual influence of several semiotic systems. Cinema discourse involves participants in the discourse, time and space of their interaction. The main difficulty in translatable movie text is the possibility and degree of adaptation of the text to a foreign language culture, built on a different system of values and concepts, and this factor causes the inevitable loss in the perception of translatable cinema with other subjects and / or incompatible with other linguistic culture failures of a large number of films.

Keywords: humor, irony, translation, discourse, film discourse

Постановка проблеми. Іронія – це багатовимірний феномен мови й культури. Інтерес до іронії як до мовного явища виник ще в античності, однак вона досі інспірує різні погляди дослідників, що виражається, перш за все, у появі часом протилежних теорій іронії.

Так, існує ціла низка концепцій іронії – від традиційного семантичного підходу, що сягає античності, до сучасних теорій, які при тлумаченні іронії орієнтовані на прагматичний або когнітивний аспекти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Різні аспекти вивчення іронії вивчаються у науці про мову. Так, І. А. Антоніо належить спроба впорядкування термінології комічного в лінгвістичних дослідженнях [1]. Ю. Б. Борев розглядає іронію в контексті естетики як складову комічного [2]. Б. Дземідок пропонує власну концепцію комічного [4].

Важливим та популярним місцем функціонування іронії постає кінодискурс. Його як особливу форму дискурсу вивчали такі науковці, як М. А. Єфремова (концепт кінотексту) [5], М. А. Самкова (розмежування понять кінотексту й кінодискурсу) [7]. Питанням перекладу кінодискурсу присвячені дослідження К. Ю. Ігнатова [6], В. Є. Горшкової [3].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вірогідно, що труднощі вивчення іронії пов'язані з нестійкістю, схильністю до трансформацій, що характерна для цього поняття. Проте комплексне дослідження, присвячене особливостям функціонування та перекладу іронії в кінодискурсі у вітчизняній науці наразі відсутнє. Саме тому, тема, обрана для розгляду, є актуальною.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є виявлення лінгвопрагматичного потенціалу іронічних висловлювань у сучасному англійському кінодискурсі шляхом вивчення мовностилістичного, лінгвокультурного та перекладацького аспектів їхнього функціонування.

Матеріалом дослідження слугували 350 висловлювань англійською мовою та їх перекладні україномовні відповідники, взяті зі скриптів серіалу «Big Bang Theory».

Виклад основного матеріалу дослідження. Переклад кінематографічного тексту ставить перекладача перед низкою проблем, які можуть виникати на фонетичному, номінативному, лексичному, граматичному, прагматичному, паравербальному рівнях. Через різницю в лексичному складі мов оригіналу та перекладу, відмінності в побудові граматики, неспівпадіння в ідіоматичному та паремійному фонді перекладач змушений не лише виконувати детальний, грамотний і точний переклад, а й забезпечити збереження ідіостилу автора.

Серед труднощів перекладу на фонетичному рівні можна відзначити наявність суттєвих відмінностей між мовами в артикуляційних базах та графічних системах, що фіксують фонемно-фонетичний інвентар мови. Аби вирішити ці проблеми, переважно вдаються до використання транслітерації або транскрипції.

Розглянемо особливості фонетичних перекладацьких трансформацій на прикладах із серіалу «Теорія Великого Вибуху». Так, зокрема, в одній зі сцен у кав'ярні Шелдон сперечається з офіціанткою Пенні, відстоюючи власні переконання стосовно найсмачніших бургерів:

Sheldon: Can't we just go to Big Boy? They only have one burger. The Big Boy.

Penny: The Barbecue Burger is like the Big Boy [9].

У цьому випадку в перекладача було декілька шляхів для вибору найкращого варіанту перекладу назв наведених у діалозі типів бургерів, проте він вдався до транслітерації, тобто відтворення іноземної графіки засобами української фонетики:

Шелдон: Може, ми просто підємо в Біг Бой? У них лише один бургер – Біг Бой.

Пенні: Барбекю бургер схожий на Біг Бой [8].

Зауважимо, що лексеми барбекю та бургер є інтернаціоналізмами, тому у їхньому перекладі немає потреби. Проте назва одного з бургерів – Біг Бой – перекладена згідно з вимогами фонетичного способу перекладу.

Україномовному глядачеві навряд чи відомі тонкощі, пов'язані з назвами бургерів у Каліфорнії, де відбувається дія серіалу, тому ці назви можуть бути лише транслітеровані з метою збереження місцевого колориту. Окрім того, оскільки англійська мова є мовою міжнародного спілкування, то семантика назви Біг Бой є досить прозоро пов'язаною із розмірами обговорюваного бургера, відтак, маємо ще один аргумент на користь правильності обраної перекладачем стратегії.

Цікавим у контексті фонетичних засобів творення іронічного ефекту та їхнього перекладу є таке речення:

Leonard: Wuh, I don't... th-th-th-that's really two different questions, uh, I'm not... [9]

Спостерігаємо тут використання такого фонетичного ефекту, як імітація заїкуватості, що притаманна мовленню Леонарда в наведеному прикладі. В оригіналі на письмі вона передається у слові *th-th-th-that's*, що є демонстрацією схвильованості героя серіалу. При перекладі ж цього фрагменту український перекладач вдався до перетину транскрипції та калькування:

Леонард: Так, я не..., у-у-це дійсно два різні питання, ммм, я не... [8].

Перед перекладачем стояло завдання не просто відтворити мовлення персонажа, але й з точністю передати наявні у ньому вади. Так, виділено на письмі фрагменти того самого слова, перекладом якого є лексема *уе – that*. Розбіжності у звуковому складі слів різних мов змусили перекладача вдатися до калькування, відтворивши першу літеру та звук українського слова подібно до того, як це зроблено в оригіналі зі словом *that*. Обраний спосіб перекладу дозволив достатньо точно відтворити особливості мовлення персонажа, що є носієм цього мовлення. Більше того, сприймаючи переклад не лише як текст, але й у порівнянні з телевізійною картинкою, реципієнт зможе вповні поцінувати реалізований перекладачем спосіб добору еквіваленту в мові перекладу, побачивши, що Леонард справді затинається у цій сцені.

Серед основних проблем перекладу іноземних серіалів на лексичному рівні можна виділити неспівпадіння семантики слів, ужитих в оригінальному англійському тексті та в українському перекладі відповідно. Адже суто словникова відповідність – занадто бідне відображення того реального сенсу, який несе певне слово в індивідуальному стилі автора тексту.

Розглянемо приклади лексико-стилістичних трансформацій з американського серіалу «Те-

орія Великого Вибуху». Так, у сцені першої зустрічі головних героїв із їхньою майбутньою найкращою подругою Пенні, що відбувається у невеличкій кав'ярні, де вона працює офіціанткою, Говард питає у дівчини:

Howard: What do you recommend for someone who worked up a man-sized appetite from a morning of weight training and cardio-funk? [9]

В українському дубляжі це запитання перекладали так:

Говард: Що ви порадите тим, хто готовий слона з'їсти після ранкових тренувань та кардіо? [8]

Спостерігаємо наявність перекладацької трансформації у фрагменті, що містить вираз *a man-sized appetite*. Дослівний переклад цього виразу повідомив би телеглядачам, що йдеться про апетит, який має людський зріст, тобто є настільки значним та нестерпним, що не може бути описаний у менш гіперболізованих категоріях. Проте, на думку перекладача, доречнішим було віднаходження часткового еквіваленту до цього виразу в українській мові, і результатом цього вибору стало введення до перекладного тексту україномовної ідіоми готовий слона з'їсти у значенні «мати неймовірний апетит, бути дуже голодним». Відтак, спостерігаємо спільність між оригінальним та перекладним текстом у використанні ідіоматичних виразів із семантикою гіперболізації людських відчуттів та бажань, проте слід відзначити, що перекладачеві вдалося віднайти адекватний еквівалент англійськомовному виразу в рідній мові.

Розглянемо наступний приклад:

Penny: Oh, come on, you went to college [9].

Тут відзначимо, що при виконанні українського перекладу перекладач вдається до заміни слова *went* частковим еквівалентом навчатися, внаслідок чого український варіант перекладу фрази з серіалу виглядає таким чином:

Пенні: Та годі, ти ж навчався в коледжі [8].

Дослівний переклад у цьому випадку дав би еквівалент ходити до коледжу чи відвідувати коледж, що, втім, не може повністю відтворити суть висловлювання Пенні, що виходить із контексту – так, у аналізованому фрагменті дівчина іронізує над наївністю Шелдона, який, будучи всесвітньо відомим науковцем, має до неї питання цілком побутового змісту. Відповідно, Пенні вказує не на те, що Шелдон просто відвідував коледж, а на те, що він у ньому навчався, успішно завершив цей навчальний заклад, і, відповідно, повинен мати бодай елементарні уявлення про життя інших людей, які зазвичай доступні випускникам навчальних закладів цього рівня. Тому, на нашу думку, заміна слова *went* частковим еквівалентом навчатися є вдалим рішенням перекладача, спрямованого на конкретизацію сенсу повідомлення, що може бути незрозумілим глядачеві – адже Шелдон міг відвідувати коледж не лише як учень, а і, скажімо, як викладач.

У наступному фрагменті спостерігаємо поєднання різних прийомів, використовуваних для перекладу оригінального тексту:

Penny: Gee, Sheldon, you're asking the wrong girl. I'm usually on the other side of the tie [9].

Порівнюємо:

Пенні: Шелдоне, це запитання не до мене. Я зазвичай знаходжуся на іншому кінці краватки [8].

По-перше, у перекладеному варіанті першого речення відсутній оригінальний вигук *Gee*, що його було вжито в ньому для активізації уваги співрозмовника при звертанні до нього. Українською альтернативою цього вигуку міг стати такий відповідник, як *гей* чи *агов*, проте в цьому випадку перекладач обрав рішення вдатися до опущення зазначеної лексеми на користь простого звертання з використанням ключового відмінку: *Шелдоне*.

Наступний елемент, цікавий з точки зору перекладу, спостерігаємо у сполученні *asking the wrong girl*. В оригінальному тексті ця сполучка вживається, аби переконати Шелдона, що поради Пенні не можуть бути повністю вичерпними та адекватними ситуації, що склалася, оскільки вона має геть інший досвід участі в подібних перипетіях. Дослівний переклад зазначеного сполучення виглядав би таким чином: «*Ти обрав неправильну дівчину для цього*». Проте перекладач спростив цей варіант і запропонував власний погляд на ймовірну трансформацію: «*Це запитання не до мене*».

Цікавим є й фрагмент, що репрезентує іронічне висловлювання Пенні стосовно власного любовного досвіду, адресоване Шелдону. В оригінальному варіанті дівчина стверджує:

Penny: I'm usually on the other side of the tie [9].

Перекладач практично дослівно відтворює первинну ідіому:

Пенні: Я зазвичай знаходжуся на іншому кінці краватки [8].

Таким чином він дає глядачеві, який уже знайомий із символікою краватки, що висить на дверній ручці кімнати, зрозуміти, що Пенні має достатньо багатий досвід спілкування з чоловіками, через що і стверджує, що зазвичай перебуває на іншому кінці краватки, тобто точно не на тому з них, що знаходиться зовні. Окрім того, глядачі можуть сприйняти сенс наведеної ідіоми практично без змін у порівнянні з оригіналом, та, що найголовніше, без змін у значенні та образності.

Проблеми граматичного аспекту перекладу полягають у різній структурі речень, серед яких можна виділити різний порядок слів, порядок розташування головного і залежного речення тощо. Частини мови, якими виражені члени речення, при перекладі можуть бути замінені іншими частинами мови.

Розглянемо наступний приклад:

Penny: Wait, you had to leave the state because your roommate was having sex? [9]

Це речення демонструє відмінність у особливостях утворення форми складеного присудку в англійській та українській мовах. Так, автори серіалу, бажаючи повідомити про те, що в Леонарда були інтимні стосунки, що змусили Шелдона поїхати в арктичний круїз, використовують конструкцію в Past Continuous – *was having*. Цей час використовується для опису дії в процесі, яка відбувалася у минулому в певний час. Цим певним часом постає саме той проміжок, коли Шелдон був відсутній вдома (і, як ми дізнаємося з контексту, перебував у арктичному круїзі). В українській мові такого часу і окремих форм, що використовуються при його вживанні, немає, відтак, конструкція *was having sex* перекладається за допомогою звичайного дієслова минулого часу, що сполучається з іменником в орудному відмінку однини:

Пенні: Чекай, тобі довелося поїхати, бо твій сусід по кімнаті займався сексом? [8]

Тут перекладач вдається до добору повного еквіваленту, адже мати секс, як у дослівному перекладі, та займатися ним, як у перекладній версії, запропонованій автором перекладу серіалу українською мовою, по суті, є сполученнями, наділеними ідентичним сенсом.

Розглянемо наступний приклад:

Penny: Oh, come on, you know, Leonard's had girls over before, right? [9]

У перекладі фрагменту спостерігаємо використання перекладачем стратегії перекладної антонімії:

Пенні: Та годі, невже Леонард раніше не приводив до себе дівчат? [8]

Дійсно, Пенні зацікавлена й не вірить у те, що в Леонарда раніше не траплялося побачень із дівчатами, проте в оригінальному тексті серіалу цей персонаж буде своєю запитальною реплікою через ствердну конструкцію: *Leonard's had girls*, додаючи наприкінці лексему-уточнення *right*, аби переконатися, що її думки мають відношення до реального стану подій, є слухними та доречними. Натомість, автор українського перекладу «Теорії Великого Вибуху» буде реченнєву структуру по-іншому, вводючи до неї елемент заперечення (частка не + дієслово). На нашу думку, перекладач вдається до трансформації граматичної побудови речення для того, аби актуалізувати семантику заперечності, яка, вочевидь, має підсилити міру здивування героїні серіалу від отриманої інформації.

Наступним випадком, що цікавить нас у контексті своєрідності використання граматико-синтаксичних засобів творення іронічного ефекту, є речення:

Sheldon: Oh, that is so... so...

Lesley: I'm sorry, I've got to run, if you come up with an adjective, text me. (Leaves).

Sheldon: Inconsiderate, that is the adjective, inconsiderate [9].

Із цього оригінального фрагменту ми бачимо, що Шелдон перебуває у певному заціпенінні, він розгублений, йому йдеється навіть не про те, щоб висловитися, а про те, аби бодай розгорнути настільки невдало висловлену думку. Слід відзначити, що україномовний перекладач «Теорії Великого Вибуху» вдається до використання повної еквівалентності при перекладі наведеного речення:

Шелдон: О, це так... так... [8]

На нашу думку, такий підхід до перекладу є правильним, оскільки яскраво виражені україномовні заміники для уривчастого мовлення героя серіалу відсутні. При цьому повністю збережена структура оригінального речення, від чого рівень його зрозумілості для україномовних глядачів абсолютно не знизився, відтак, це також є цінним здобутком авторів українського перекладу.

Розглянемо речення:

Leonard (in a Yoda voice): A bad feeling I have about this, mmm-hmmm [9].

Відзначимо, що вже у сценарному варіанті наявна указівка на те, як саме має промовлятися наведена фраза – *in a Yoda voice*, тобто голосом Йоди. Як відомо, Йода є магістром Ордену джедаїв і одним із головних персонажів класичної кінематографічної саги «Зоряні війни». Слід зауважити, що практично всі представники

основного квартету персонажів «Теорії Великого Вибуху» є затягненими фанатами «Зоряних війн», відтак, вживання фраз та цитат із цієї серії фільмів є для них типовою поведінковою ознакою. Стосовно ж мовлення Йоди, наблизитись до якого тут акторам пропонує автор сценарію, то слід відзначити, що воно є сповненим (а подеколи й переповненим) різноманітними інверсіями, що зустрічаються практично в кожному реченні, виголошеному Йодою. Так, він надає перевагу такому порядку слів у реченні, як «об'єкт – суб'єкт – предикат». Як бачимо, аналізована репліка Леонарда цілком відповідає наведеним вимогам, деталізуючи їх за допомогою додаткового об'єкту, вжитого вже після предикату. Відповідно, від перекладача вимагалось уподібнити це речення в перекладі до манери мовлення Йоди, що, на нашу думку, вдалося йому частково:

Леонард (промовляє голосом Йоди): Погане передчуття з цього приводу маю я [8].

Як бачимо, перекладач піддав інверсії весь зміст речення, не скориставшись наведеною схемою «об'єкт – суб'єкт – предикат», тобто дещо видозмінивши структуру оригінального речення. Проте зазначений підхід не є абсолютно помилковим, оскільки стиль мовлення магістра Йоди давно здобув популярність навіть серед тих телеглядачів, які ніколи не бачили «Зоряні війни», внаслідок чого така манера висловлювання спричинила появу численних пародій. Оскільки ж серіал «Теорія Великого Вибуху» є гумористичним, то невелике відхилення від канону утворення речень, запозиченого з іншого кінематографічного твору, може так само розцінюватися в пародійно-гумористичному дискурсі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Під час роботи над перекладом кінематографічного тексту перекладач стикається з низкою проблем, які можуть виникати на фонетичному, лексичному, граматичному, прагматичному, паравербальному рівнях. Через різницю в лексичному складі мов оригіналу та перекладу, відмінності в побудові граматички, неспівпадіння в ідіоматичному та паремійному фонді перекладач змушений не лише виконувати детальний, грамотний і точний переклад, а й забезпечити збереження ідіостилу автора.

Вирішенням описаних вище проблем при перекладі кінематографічного твору, зокрема, серіалу «Теорія Великого Вибуху» є застосування перекладацьких трансформацій. Саме застосування трансформації, перекладач може забезпечити детальний переклад іноземного кінематографічного твору, при цьому зберігши зміст, національний колорит країни, де відбуваються описані автором події, специфіку мови оригіналу. Лише тоді вдасться зберегти закладені авторами серіалу ідею і емоційний вплив на читача.

Успішне віднаходження доречних еквівалентів при перекладі кінематографічних творів становить одну з основних проблем перекладознавства. Щоб досягнути еквівалентності тексту оригіналу з перекладом, перекладач використовує перекладацькі трансформації, тобто перетворення, заміни у процесі перекладу однієї форми вираження іншою. Отже, усі труднощі перекладу усуваються за допомогою умілого застосування перекладацьких трансформацій.

Список літератури:

1. Антонио И. А. Терминология комического в лингвистических исследованиях. Опыт интерпретации : диссертация к. филол. н. : 10.02.01. Москва, 2009. 237 с.
2. Боров Ю.Б. Эстетика : в 2 т. Смоленск, 1997. Т. 1. С. 172.
3. Горшкова В. Е. Перевод в кино. Иркутск : Иркут. гос. лингвист. ун-т, 2006. 178 с.
4. Дземидок Б. О комическом : монография. Москва : Прогресс, 1974. 223 с.
5. Ефремова М. А. Концепт кинотекста: структура и лингвокультурная специфика : автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Волгоград, 2004. 17 с.
6. Игнатов К. Ю. От текста романа к кинотексту: языковые трансформации и авторский стиль (на англоязычном материале) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Москва, 2007. 26 с.
7. Самкова М. А. Кинотекст и кинодискурс: к проблеме разграничения понятий. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. Тамбов : Грамота, 2011. Вып. 1(8). С. 135–137.
8. Теорія великого вибуху – Сезон 1. uaserials.pro: Двоголосий закадровий переклад ; 1+1. 2019. URL: <https://uaserials.pro/123-teorya-velikogo-vibuhu-sezon1.html> (дата звернення: 20.08.2020).
9. Big Bang Theory Transcripts. URL: <https://bigbangtrans.wordpress.com/> (дата звернення: 20.08.2020).

References:

1. Antonio I. A. (2009). Terminologiya komicheskogo v lingvisticheskikh issledovaniyakh. Opyt interpretatsiyi [Terminology of the comic in linguistic research. Interpretation experience]. (PhD Thesis), Moscow. (in Russian)
2. Borev Yu. B. (1997). Estetika [Aesthetics]. Smolensk. (in Russian)
3. Gorshkova V. Ye. (2006). Perevod v kino [Translation in cinema]. Irkutsk: Irkutsk State Linguistic University. (in Russian)
4. Dzemidok B. (1974). O komicheskom [About the comic]. Moscow: Progress.
5. Efremova M. A. (2004). Kontsept kinoteksta: struktura i lingvokul'turnaya spetsyfika [Concept of cinema text: structure and linguocultural specifics]. (PhD Thesis), Volgograd. (in Russian)
6. Ignatov K. Yu. (2007). Ot teksta romana k kinotekstu: yazykovyye transformatsiyi i avtorskiy stil' [From text of novel to text of cinema: language transformations and the style of author]. (PhD Thesis), Moscow. (in Russian)
7. Samkova M. A. (2011). Kinotekst i kinodiskurs: k probleme razgranicheniya ponyatyi [Film text and film discourse: on the problem of delimiting concepts]. *Filologicheskiye nauki. Voprosy teorii i praktiki* [Philological sciences. Theoretical and practical questions]. Tambov: Gramota, pp. 135–137. (in Russian)
8. Teoriya velykoho vybukhu [Big Bang Theory]. 1st Season. URL: <https://uaserials.pro/123-teorya-velikogo-vibuhu-sezon1.html> (in Ukrainian)
9. Big Bang Theory Transcripts. URL: <https://bigbangtrans.wordpress.com/>